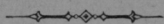

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 18. **V Ljubljani, 15. septembra 1876.** **Tečaj XVI.**

Šesti občni zbor Cecilijine družbe v Gradcu.

Da bodo čitatelji teh vrstic vedeli ceniti pomembo zborov Cecilijine družbe, naj omenim nekoliko ob kratkem o cerkvenem petji.

Znano je, da je vže v starej zavezi bilo petje, spremljano z godbo, imeniten del službe Božje. Petje prave cerkve pa se je rodilo z Jezusom Kristusom; on sam je pel z apostoli hvalno pesem po zadnji večerji, ko je bil vprvič opravil daritev sv. maše, ko je bil postavil zakrament sv. Rešnjega telesa in je svoje apostole obhajal. (Mark. 14, 26.) Kar so se bili apostoli pri svojem mojstru naučili, to so potem tudi z vernimi spolnovali (Efež. 5. 19.) in tako so prvi kristijani z mašnikom liturgične pesmi prepevali. Ko je preganjanje ponehalo, se je prejšnje bolj priprosto petje začelo vmetno razvijati, in mi vidimo, kako so se ž njim pečali najsvetejši možje z veliko bistroumnostjo; v izhodnej cerkvi na pr.: sv. Efrem Sirski in sv. Bazilij, v zahodnej sv. Ambrož, osobito pa sv. Gregor I. (590—604), kateri je speve do sedaj med kristijani raztrošene zbiral in jih po gotovih pravilih vredoval. Zato je pa tudi to petje dobilo po njem ime „Gregorijevo petje“.

To petje, katero se imenuje tudi koralno petje, je tedaj prvotno in pravo cerkveno petje, bilo je enoglasno, le od človeških glasov izpeljano. Tedaj ima človeški glas prvo mesto pri petji v cerkvi. Pozneje se je vpeljalo tudi mnogoglasno petje, dopustile so se orglje in drugo godbeno orodje, pa le pod tem pogojem, da se vrši v tistem duhu, kakoršen je bil vže sedaj posvečen v koralu, da orglje in drugo godbeno orodje ne prevpijejo človeškega glasu in ne gospodarijo samostojno in samovoljno. Vendar se je bila ta samo pripuščena muzika tako prevzela in je toliko

M. Zm...

nesvetega duha v cerkev privlekla, da je bil Tridentinski zbor vže na tem, popolnoma pregnati jo iz svetišča, ko ne bi bil vstal o ravno tistem času Palestrina (roj. 1524), kateri je v svojej slovitej maši „Missa Papae Marcelli“ zadostil tirjatvam sv. zbora, ki je prepovedal po cerkvah vsako muziko, ktera je pohotna in nečista, naj si bo z orglami ali v petji (Seja XXII.). Za tem genijalnim mojstrom se je izbudilo še mnogo drugih, in zato se imenuje 16. vek, zlati vek cerkvene muzike.

Ali godba ni ostala na tej visočini, sveten duh je zopet prilomastil v svetišče z vsem svojim površnim bliščem brez Božjega duha. Ne zmenivši se za sv. opravila je pel in godel na koru, kar se mu je poljubilo. Papeži in škofje so spoznali to nepristojnost in skrumbo sv. mesta in najsvetejših opravil, ter so klicali med svet: Spravite v cerkev nazaj zopet cerkveno petje! In kakor naš sedanji sv. Oče Pij IX. v vseh ozirih kot velikan presegajo mnogo svojih prednikov, tako tudi v skrbi za pristojno Božjo službo niso zaostali in so čestokrat katoliški svet opominjali na svetost cerkvenega petja. Ali svet je bil kakor omamljen in ni znal ali si ni upal velikanskega dela poprijeti, dokler se ne vzdigne kanonik Proske († 1861), ter gre v Rim. Tam prepisuje starih mojstrov izdelke in se navdušuje pri slovitemu Bainiju, kateri je takrat vodil Sikstinsko kapelo, za pravo cerkveno petje. Domu prišedši zbere okoli sebe mož, kateri so začeli petje v cerkvenem duhu reformirati. V ta namen so ustanovili Cecilijino družbo (l. 1868) in jeli izdajati dva lista v poduk, „Fliegende Blätter“ in „Musica sacra“*) pod vredništvom glavnega predsednika družbe dr. Fr. Witta.

Da bi pa mogla družba tem vspešneje delati na cerkvenem polji, se je podvrgla Rimskemu prestolu, in prosilo sv. Očeta dovoljenja, blagoslova in varstva, kateri so vse z veseljem dovolili in postavili družbo pod varstvo kardinala v Rimu. (Dalje prih.)

Valentin Vodnik.

B.

Grem visoko pit Savico
Lepih pesmi hladni vir,
Mojstru pevcov na zdravico
Naj mi teče ta požir.

V. Da je Vodnik tako verlo napredoval v slovenščini in pisati jel bolj v narodovem duhu, k temu je pripomoglo najprej to, da je prišel

*) Oba lista naj bosta g. organistom prav toplo priporočena. Vsak mesec prineseta razven mnogo podučne stvarine tudi muzikalne priloge in se dobita prav ceno, nekaj čez 2 gl. Naroči se lahko naravnost pri Pustetu v Regensburgu, ali pa pri domačih bukvarjih.

bil sam med narod, služil duhoven sim ter tje med slovenskim ljudstvom; znanje in prijaznost storil z bar. Zoisom, kateri mu je stregel z besedo in v dejanji, s knjigami in pisanji; potem lastna vaja in veselje po „Pratiki, Novicah in Kuharskih bukvah;“ največ pa vendar to, da je l. 1798 postal učenik poetike t. j. v najvišem razredu tedanje gimnazije, kjer je razun veronauka učil vse predmete, vzlasti „helensko, latinsko, tevtonsko“; živo pečati se jel s klasiki ter po njih likal in bistril si duha in besedo slovensko. Prav res se je nova doba pričela tedaj v njegovem življenji. Bil je tudi v odboru, kateri je presojeval novo poslovenjevano sv. pismo (1784—1802), kteremu početju sta bila na čelu sloveča J. Japel in Bl. Kumerdej. V sedanjem veku pa se prikaže Vodnik ves nov, nekako po novoletnici v Novicah še ne natisnjeni:

1801.

Sto let doživeli,
Na nov omladeli,
Od perviga spet
Začnemo živét.

1802.

Veselo se kaže
Nov' létašni dan,
Mi serce ne láže
Ne létas ne lan'.

Kakor se razodéva Vodnik v prejšnjem stoletji še učenec M. Pohlinov; tako se kaže v veku sedanjem učenik mnogim, premnogim novim učencem. In prvo delo, katero je v tem stoletji dal na svetlo, to je:

9) „**Pésme za pokúšino.**“ V' Lublani, natisnene per Joanezu Recerju. 1806 v m. 8ⁱ str. 46 in „Kazávic“, kjer se naštevajo naslednje pesmice: 1) Pésma na moje Rojáke (Krajnc! toja zémra je zdráva...; Za vuk si prebrisane glave...; Glej stvarnica vse ti ponudi...); 2) Na sebe (Grem visoko pit Savico... s podobo spredi); 3) Zadovolni Krajnc (Od straže Hravaške — Gor sónce mi pride... Pa delam, pa baham, — Pa piem tabák); 4) Novo léto (Naváda je vóšit — Nov' leto priti... Ako pak ima — Per lanskim ostàt, — Pojde moj trebuh — Pod rèbra vasvát); 5) Napisi za mesce (Prozimec: „Kratki je pust, — Ročno pobašte žené, — Kratki je plés, — Kvatre zakonske dolgé... Režnicvét; Kimavic; Listagnoj; Gruden: „Kir po zim klobáse hráni — Se po létu muham brani“ cf. Pratika 1796); 6) Napisi za mesce (Prozimec: „Ak Vincenca sonce peče, — Pravo vince zazorí; — Rad po cvíček oštir teče, — De li mošna zabliší“ ... „Gruden bliska nu gromí, — Drug lét vetrov dost bučí; — Deb li hujga nič ne stríli, — Zvunaj zrele norce bríli“ cf. Pratika 1797;); 7) Veršác. Narvíši snežník za Triglavam, s podobo spredej („Na Veršacu doli sédi, — Neznán svét se teb odprè; — Glej med sivih pleš v' srédi — Zarod žlahtnih rôž cvetè... Pod velikim tuki Bogám — Breztelesni bit želím, — Čiste sape sréd mej krógam — Mením de na neb' živím);“ 8) Predgovor za Lublanske Novice 4. d. Prozimca 1797 (Je kaša zavrela, — Se terga kaj nit? Kaj sosed moj déla, — Šim prašati sit...); 9) Vošenje noviga leta

1799—1800 (Zdravi fantiči — Čedne dekliči — Majo živét — Vekoma lét.. Preteklo sto lét, — Oblubim jih spét, — Pervošim na dalje — Saj petkat deset); 10) Novo leto 1798 (Deb zlomil si glavo, — Kaj vošit nevé; — Lan' tlačil sim travo, — Še letas jo grém); 11) Novo leto 1799—1801 (Se noviga léta — Vsak veselí — Si več lét obéta — Vesel naj živí...); 12) Novo leto 1802; 13) Pravlica. Kôs inu Sušic („Kos prepeva, gnéздо znáša, — Lepi Sušic gori gré — Nasmeóči kôsa práša: — Poješ tako zgódi že?... Kamer tvoja slà ti kaže, — Preveč nagli nimaš bit; — Stara Pratka se ne zláže: — Sušic ima rep zavít“); 14) Sraka inu Mlade (Sraka Mlade je svarila: — Preveč blizo hiš greste... Doživela kaj sim sróta? — Jajce več ku puta vé!); 15) Némški inu krajnski kojn; 16) Petelinca (Lepó sta ravnala — Ptelínčika dva itd.); 17) Plesár (Sim v' Lublan' — Dobro poznán — Mestu, Pred méstam, — Nu na Polán'... Naj raji spím, — Plesat učim, — Pravim, in lažem, — Norce lovim); 18) Star pévic ne boj se péti (Čebélca visóko — Gori v' planíne — Perlétna si vúpaš — Snežne na bríne?... Anakreon sivčik — Na gosli poje, — Mej lasce ruméne — Zapléta svéje.) — Vzlasti znamenita je pravljica, v kateri popéva tedanjo razmero med nemščino in slovenščino:

Némški inu krajnski kojn.

Némški kojn slovénnu reče:	Mene v' dobri versti májo,
Brate kaj medlíš na cést'?	Men se trikat ovs ponúđ',
Ti li noga, glava neče,	Čiste noge mi jegrajo,
Al se teb nelubi jést?	Vrat nosim ko labúd.

Krajnska pára milo pravi:
 Tud bi lahko jes bil tak,
 Al tepejo me po glavi,
 Lačni morem stati v' mlak'.

To je v slovstvu novoslovenskem prva knjižica, o kateri se reči smé, da je klasična, da je umetna, pa v duhu naroda slovenskega. Ravnal se je Vodnik vsled šolskega nauka najprej po ptujih vzgledih latinških in nemških; poznej pa je popéval v domačem duhu po slovénških pravljicah in povéstih. Nabirati je jel narodne pesmi, in l. 1807 dá na svetlo prof. J. A. Zupančič (Suppantschitsch) staro slovensko „Pegam in Lambergar“ v nemški prestavi z naslovom: »Das Turnier zwischen den beyden Rittern Lamberg und Pegam. Ein krainerisches Volkslied mit einer deutschen Uebersetzung. Laibach, 1807. Eger. 8. S. 23.« — Nahaja se ta pesem v mnogih oblikah, in v nemškem predgovoru o jeziku in narodnem pesništvu slovenskem pravi Zupančič: »Die gegenwärtige Ausgabe ist nach einer Abschrift veranstaltet, die mir mein würdiger Lehrer und Freund, der Herr Professor Vodnik mittheilte«. Ponatisnjena je po tem Vodnikovem spisku skoro prav na tanko 10) „Pegam pa Lambergar“ v Berilu Miklosičevem za VIII. gimnazijski razred str. 98—102 na pr.:

Tam béli Dunej mi stoji,
Na Duneju kaj se godi,
Me dobro poslušajte vi!
Je v' srédi mesta trática,
Na trati raste lipica,
Dunej hladi nje sénéica,
Pod sénco míza rúmena,
Okoli mize stoli pa,
Sedi na stolih góspoda,
Med nimi Cesar govori:...

— — — — —
Mu reče tako svitli cesar:
»Junák ti, moški Lambergar,
Kaj češ imeti za tvoj dar?«
Pa Lambergar odgovori:
»Na Kranjskim imam tri gradí,
De b' moji, prosim, lastni bli!«
Pa cesar tako govori:
»Kar češ imét, nej se zgodi,
Kar dolgo li tvoj rod živi!«

Učitelj Ljudomil v nadaljevalni šoli.

XIV.

Moča, sneg.

Ljud. Govorili smo do sedaj o dežji, kako se nareja in dr. Vsa voda, ktera v podobi rose, slane, dežja, snega, sodre, toče, ali tudi sopara in megle pada na zemljo, imenuje se moča. Koliko vode v enem letu v omenjenih raznih podobah pada na tla, to je za nas kaj važno in imenitno. Od množine moče je odvisna rodovitnost in nerodovitnost zemlje, pa tudi zdravstveno razmerje tega ali unega kraja. Dež posebno zelišom veliko bolj tekne, kakor druga voda, kajti v zraku je mnogo tvarin, ktere so rasti zeliš koristne, dež pa jih sabo na zemljo prinese in tako dež ne moči samo, ampak tudi gnojí.

Učen. Kako pa je mogoče vedeti, koliko dežja ali sploh moče na zemljo pade, saj se voda vendar zmeriti ne da.

Ljud. Res je, da sedaj ni mogoče meriti vse moče, katera v podobi sopare, megle, rose, slane pada na tla. Imajo pa vendar pripravno orodje, tako imenovani dežjemer (ombrometer), v katerem se lovi dež, ki pade v enem letu. Tega orodja vam na tanko popisoval ne bom, z njim se le bolj učeni pečajo. Vsa ta mnogoverstna orodja so tako narejena, da se voda steka v ozko cev ali posodo, kjer primeroma visoko nastopa. Dobi se vodeni steber, ki kaže, kako visoko bi voda tla pokrivala, ako bi je zemlja ne popila, ako bi se ne odtekla in bi se je tudi nič ne izparilo. S tem orodjem se saj nekoliko lahko zvé, koliko moče pade na tem ali unem kraju na zemljo. In res je množina dežja jako različna po različnih pokrajinah. Lahko razumete, da v velikih suhih zemljah veliko manj dežja pade, kakor pa po primorskih deželah in po otokih. V sredi Afrike, v pušavi saharški do prednje Azije, kateri kraj je skoraj tako velik, kakor cela Evropa, nikdar ne dežuje. Ravno tako je v sredi Azije velika pokrajina, v kateri nikdar ne dežuje — po teh krajih se razprostira „peščeno morje, morje brez vode“. V toplem pasu pade več vode na zemljo, kakor po zmerno toplem in merzlem, tam našo zimo nado-

mestuje navadno deževni čas, ki terpi nekoliko mescev. Ni pa se temu čuditi, ker ima ondi ozračje dosti več vodene pare v sebi, ko po bolj merzlih pasovih.

Učen. Časih, kader že dolgo časa ni deževalo in silno želno pričakujemo dežja, se tolažimo s tem, da bo kmalo prvi krajci ali polna luna, in upamo, da se bo takrat vreme spremenilo ali pa tudi nasprotno. Prosimo, kako pa je to, da ima luna tako moč do vremena?

Ljud. Zavili ste jo sedaj na prav važno vprašanje, na katero pa je težko z gotovostjo odgovoriti. Pa tudi tu vam hočem povedati, kaj učeni o tej reči mislijo. Vprašanje, ali ima mesec kak vpliv na vreme, je že kaj staro, in se je razne čase tudi razno reševalo. Nekateri so mescu kaj veliko moč pripisovali, drugi pa so vse to popolnoma tajili; drugi niso mescu le samo velikega vpliva do vremena pripisovali, ampak še celo do osode v življenju človeškem; enako moč so pripisovali tudi drugim zvezdam premičnicam in stalnicam, nastala je astrologija ali prerokovanje osode človeške iz zvezd. Tobija Beutel, astrologiški pisatelj sedemnajstega stoletja pravi: Pri takih naravnih stvareh ne smemo pozabiti vsegamogočnosti stvarnikov, kateri zamore tek, ki ga je on sam o začetku sveta naravi določil, voditi in vse po svoji Božji volji in svojem dopadajenji vladati in obračati tako, kakor je njegova sveta volja, posebno ker se večkrat skuša, da pri tem meteoru Njegovo vsegamogočno roko sem ter tje siloma čutimo. Da imajo zvezde do človeške osode kak vpliv, je popolnoma prazna, da luna kako moč razodeva na nekatere bolezni, je še dvomljivo. Ali pa razodeva luna tudi kako moč do vremena, so tudi učeni različnega mnenja, akoravno skušnje to nekoliko poterjujejo.

Toaldo, ki se je menda prvi temeljito pečal z vprašanjem, kakšen vpliv ima luna na vreme po mnogih preiskavah, poterjuje, da se tak vpliv zamore dokazati. Po njegovih skušnjah ima mlaj največji vpliv na spremenitev vremena, pri sedemkratnem mlaji se je vreme šestkrat spremenilo, pri trikratnem prvem in zadnjem kraju, se je spremenilo dvakrat, pri šetkratnem šipu, se je spremenilo petkrat, — iz teh skušenj bi se skoraj z nekako gotovostjo smelo sklepati, da ima mesec vpliv na vreme. Ljudstvo tudi sploh misli, da polna luna ima moč, razredčiti rahle mrenaste oblake, tudi o tem so učeni različnih miselj. Klein meni, da ta misel pride od tod, ker je oblak bolj prezreten, kadar ravno pod luno mimo plava, kakor pa, kedar je od nje oddaljen, preiskave drugih učenih pa tudi to nekako poterjujejo. Ravno tako je s preiskavami in skušnjami, katere zadevajo vpliv lune na temperaturo zraka, nekateri to terdijo, drugi zopet zanikujejo. Gotovo pa je, da ima luna nekak upliv na zračni pritisek.

Učen. Če še učeni niso tega do konca dognali, ostanemo pri tem, kar največkratna skušnja uči.

Ljud. Rekel sem poprej, da z dežjemerom saj nekoliko zamoremo zmeriti, koliko moče da pade na zemljo — toda to ni prav popolnoma zanesljivo, in tudi ne popolnoma natanko določeno, ker samo ta vlažnost bi rastlinam ne zadostila. Rastline same tudi iz zraka izserkajo vlažnost. Koliko vode rastline iz zraka izserkajo, kaže sledeča na Angleškem storjena skušnja. Solnčnica potrebuje vsak dan 1 $\frac{1}{4}$ funt vode, če ima vsaka rastlina 4□' prostora, potrebuje oralo v štirih poletnih mescih 1,500.000 funt., tla med temi cvetlicami s travo obrašena, potrebujejo ravno toliko vode, toraj oralo solnčnic potrebuje 3 milijone funtov vode. Oralo zelja je potrebovalo pet milijonov funtov, oralo hmelja 6 do 7 milj. funtov. V teh štirih poletnih mescih pa je dežja padlo na zemljo le 1,600.000 funtov vode na en joh. Vse druge moče pa so si rastline morale iz zraka izserkati. Iz tega je razvidno, kako velik vpliv morajo imeti gojzdi na močo. To vprašanje je silno važno za kmetovanje, toda o tem danes ne bomo daleč govorili, mogoče pa je, da vam pri drugi priliki to še bolj natanko razložim. Naj bo to zadosti o dežji, samo to naj še omenim, da v naših krajih navadno najbolj po leti dežuje, in tudi to je po Božji previdnosti kaj modro vravnano, ker ravno tisti čas, ko morajo rastline toliko delati, da sad in seme napolnijo, po dežji bogatega živeža iz zraka dobivajo. Nerazumljivo bi bilo sicer, kako da rastlina pričenja delati belak v semenu, v katerem je veliko dušca, ker vendar dušca v zraku neposredno ne more povžiti. Toda z dežjem pada na zemljo dušečno kisljeni amoniak, amonijakova sol, od katerega dobivajo rastline ves svoj dušec. Te tvarine, katere na zemlji po mnogoterem razkrojevanji nastanejo, se z dvigajočim zrakom višje vzdignejo, v dežji raztopljene pa zopet pridejo na zemljo.

Iz oblakov pa ne pada samo dež, ampak po zimi tudi sneg. Kako se sneg nareja, to bote gotovo sami vedli povedati?

Učen. Sneg se nareja, ako vodeni mehurčki v oblaku pridejo v tako merzle kraje, da zmerznejo, ali če je temperatura dotičnih zračnih plasti tako nizka, da mehurčki zmerznejo.

Ljud. Dobro! Ti vodeni delki se pri tem spremenene v tanke ledene iglice, iz katerih se narede mične pravilne zvezdaste snežinke, katera moč, katera sila to dela, da se delce k delcu tako sprijema, da se naredi geometrično pravilna zvezdica — to je nam neznano. Že Keppler je pred 250 leti zapazil lepoto in pravilnost snežink. Vsem tem zvezdicam je podloga pravilna zvezdica s šestimi trakovi. Kedar prav droben sneg začne naletavati, se že s prostim očesom lahko vidijo, če se vjamajo na črno sukno. Če pa pride padajoč sneg v topleje zračne plasti, napravijo se zavolj talenja in zmerzovanja večje snežinke, na katerih se ne vidi več tako lepa pravilna podoba. — Po letu pa včasih iz oblakov

pride vse kaj hujšega, toča, in up poletnega truda je proč v malo trenutkih. — O toči se bomo pomenili prihodnjic.

Dopisi in novice.

Iz Kroepe. Sklep šolskega leta. Šolsko leto se je letos tukaj 24. avgusta nenavadno slovesno sklenilo, kajti z navadno skušnjo se je letos prvič tudi šolska veselica združila, kojo so tukajšni verli, za šolo jako vneti teržani šolski mladini napravili.

Omenjeni dan vže o polu 6. ure zjutraj zbrala se je šol. mladež (145 po številu) v šolski sobi, od kodar je šla o $\frac{3}{4}$ 6 v sprevodu k sv. maši v prelepo cerkvico Matere Božje pri Kapelici. *) Po končani sv. daritvi, šla je mladež zopet domu, a o $\frac{1}{2}$ 9. ure bila je vže zopet v polnem številu v šolski sobi zbrana, ter pričakovala začetek skušnje, koja se je imela o 9. uri pričeti. Še pred 9. uro zbralo se je obilo ljudstva k poslušanji, a ko 9. ura odbije, pride predsednik kraj. šol. sveta g. Fr. Pirc, in skušnja se prične, ki je trajala do $\frac{1}{2}$ 1 ure popoldne. Po skušnji stopi prvič deklica iz II. oddelka na oder, ter se v imenu svojih šol. tovaršev in tovaršic, prvič učiteljema za trud, ljubezin in lepe nauke, potem starišem in gojiteljem za njih skerb i dobrote, in slednjic tudi poslušalcem prav serčno zahvaljuje. — Za njo stopi zopet deček iz ravno istega oddelka na oder, kateri tudi ob kratkem ponovi izrečeno zahvalo svoje predgovornice, a zraven pa opomni svoje tovariše, da so tudi za lepe šol. nauke, koje so si pridobili, sv. veri, domovini in presvitlemu vladarju Franc Jožefu I. vdanost, pokorščino in ljubezen dolžni ter posebno naglašá: Naše geslo mora vedno biti: »vse za vero, dom in carja!« Svoj govor sklene s »slavo- in živijo-klici!« — Potem g. predsednik bere pridnejše učence in učenke, ter je prav vljudno pohvali, druge pa opominja in spodbuja k pridnosti. Naposled zapojó učenci še dve mični šolski pesmi, s cesarsko se pa skušnja sklene, in mladina gre vesela domu. —

Po poludne o 2. uri zbere se šol. mladež (ta dan vže tretjič) v šolski sobi. Prvič so se razdelila spričala (šol. naznanila) a potem se podamo o $\frac{1}{2}$ 3 ure v sprevodu na bližnji hribec, na kraj odločen veselici. Opomniti morám, da, ko je šol. mladina iz šol. sobe prišla, so jo vže čakali tukajšni godci, katere je g. predsednik na svoje stroške najel, da izlet spremljajo in mladini še večje veselje napravljajo. Pred odhodom in pri prihodu na odločeni kraj se je prvo cesarska pesem igrala, med potjo pa druge popotnice. Kako veselo je mladina korakala za godbo, to ne morem popisati.

Na hribec dospevši, bila je vsa mladina v največji radosti; gotovo, ako bi ji podarili vse knjige, ki se v Ljubljani dobiti morajo, bi ne bilo tolike radosti. —

Ko se mladina nekoliko odahne, vkažem ji v kolo stopiti, ter se več mičnih šol. pesmic zapoje; med vsako pesmico po godba zagode, malo nad nami pa so gromeli možnarji, da je bilo kaj! Čez nekoliko časa pa se usede mladina

*) G. predsednik je prosil g. župnika, da bi imela šol. mladina v farni cerkvi o $\frac{1}{2}$ 9 ure zahvalno sv. mašo, in tudi, da bi se bil sklep šole v cerkvi oznanil, a bila mu je prošnja odrečena. Zakaj, vzrok mi ni znan, naj si ga pa čitatelj sam misli, kakor si ga tudi jaz. Pis. (Prist. vred. Duhoven, ki tako ravna, ne kljubuje toliko učitelju, kakor srenji.)

v malih skupščinah po trati, in razdele se ji pripravljena jedila in pijača, tako da se je mladina sedaj tudi po telesu okrepila. Po jedi so dečki nekoliko telovadili, deklice pa plesale in skakale po trati, da jih je bilo veselje gledati. Med ljudstvom, ko se ga je prav obilo zbralo, bilo je navzočih tudi več odličnih terzanov, kojim se je videlo, da jim dopada veselica in način, kako se verši. — Gosp. J. Pibrovc, oskerbel je tudi več družih iger za dečke, izmed njih se je pa le éna doveršila, otroci so ubijali lonce z zavezanimi očmi. Pri tej igri so bila tri darila odločena taistim trem, kateri prvi lonce zadenejo, in radi tega, bila je med dečki posebna radost, kajti vsak je hotel prvi srečo poskusiti. Žugalo nam je hudo vreme, in tako smo šli le prezgodaj narazen. — Ako bi bilo mogoče več namenjenih iger izpeljati, bi bil marsikateri otrok razven veselice, še tudi darilo prejel, kajti ljudstvo je bilo jako zadovoljno. Tako se je šolsko leto tukaj končalo. Nadejam se, da je ta prva šol. veselica dobro seme zaplodila na šol. polje. — Bog daj!

V dolžnost pak si štejem, da se v imenu šol. mladine vsem, ki so kaj pomagli k tej veselici, posebno pa našemu vrlemu, za šolo vnetemu šol. predsedniku g. Fr. Pircu naj serčnejše zahvaljujem; kajti on je bil osnovatelj in duša ove veselice. Bog plati!

M. Kovšca.

Iz Radoljskega okraja. Okrajno učiteljsko zborovanje, okrajno učiteljsko društvo. — Konec. — IV. točka. »Ali naj bi konec šolskega leta javna skušnja bila, ali naj bi se popolnoma opustila?« O tej točki govoril je g. nadzornik sam, in slikal dobro in koristno stran javnih skušenj. Ko je g. govornik videl, da so učitelji z malo izjemo zoper skušnjo, in ko je g. Thuma prečital nek sestavek iz »Laib. Schulzeitunge«, kateri tudi senčno stran skušenj kaže, ni g. govornik nikakoršnega predloga stavil, toraj se tudi o tem kar ničesa sklenilo ni. — (Sam ne vem, zakaj se nova šola tako rada ogiblje javnih skušenj, mar se učitelji truda boje, ki je sklenjen z javno skušnjo, ali kaj? Čemu se bodedo bali javnosti? — Hm, že slišim ugovor, javna skušnja ni drugega, nego razkazovanje, sleparija Ako je tem tako, čemu pa svet napravlja razstave, razpisuje darila za naj boljša dela. — Le pri lahkomišelnih mladini se mora vse zgoditi iz najčistejšega vira. — Pri šolskih veselicah je poglavitna reč razveselovanje — brez jesti in piti pa dobre volje ni — tedaj je pri šolskih veselicah »nervus rerum gerendarum« sila materijalen. — Mladina naj se razveseljuje, a poprej naj kaže, koliko je napredovala v šolskem letu. To to je starišem poglavitna reč! Vr.)

V. točka. Posamezni nasveti. Pri tej točki se ni nihče oglasil.

VI. točka. Poročilo bukvarničnega odseka; nove volitve. Bukvarničen odsek ostane še jedno leto tako, kakor doslej. Drugi del te točke pa, namreč, volitev stalnega odbora, se je izveršil. Voljeni so bili vsi prejšni udje, namreč: g. g. J. Thuma, Ant. Gogala, J. Trojar in M. Kovšca.

Sejo sklene g. predsednik o $\frac{1}{2}$ 1 ure popoldne. — Po zborovanji smo se podali v Poliče k g. Šturmu, kjer smo imeli skupni obed. Med raznim pomenkovanjem minul nam je naglo popoldan, in že proti večeru smo se poslovili in razšli vsak na svoj kraj, nekteri domu, drugi k svečanosti v Bled, koja se je zvečer, na čast nadvojvodu, Ludwiku Viktorju veršila.

Od našega okrajnega učiteljskega društva nimam nič veselega poročati, društvo hira. Ni dosti, da samo letnino odrajtujemo, marveč treba nam je duševnega življenja. — Ako je bilo letošnje leto hroščevo in spomladi dolgo merzlo za društvo neplodno, tadaj se zanašam, da bode prihodnje topleje in društvu bolj vgodno, kajti upati smem, da niti pomladni mraz niti hrošči, ga

niso popolno vkončali, ampak lahko, ako le hočete, ga pripravite zopet na kviško, da bode plodilo! — Tedaj, dragi tovarši, pozor! — Odločimo se!

Toliko za zdaj. O priliki zopet kaj, ako je drago! (Vsikdar. Vr.) Ne zamerite, ako sem strigel, nam je poglavitna stvar, da nikoga ne žalimo brez potrebe. Vr. — a.

Iz Gorenjskega 16. avgusta. Letno zborovanje učiteljev Kranjskega šolskega okraja. (Konec.) Po skončanem govoru g. predsednika prestopilo se je na razpravo daljnih točk. Ker jih je stalo na dnevnem redu še celih devet, se ume že samo po sebi, da bi bilo preobširno delo, ko bi hotel zapisati od besede do besede, kako se je vse veršilo. Verh tega se je tudi več vprašanj rešilo v nemščini; toraj bodem kakor s pervega, tudi iz daljnih govorov skušal posneti le jedro. Rešitev II. točke dnevnega reda: Kedaj in kako se ima začeti s spisjem, in kako naj se jemljejo vaje v spisji po selskih šolah? obravnavati je imel g. referent Černilec. V vvodu je omenil, da prvo bistvo poduka je: misel, — misli izrazimo z govorom, in govore naj skuša učitelj v šoli tako kmali spreminjati v pisne vaje, kakor hitro so učenci količkaj zmožni za to. Učenci perve skupine (Unter-Gruppe) naj se vadijo popisovati reči, ki jim jih kaže šolska soba; od tod naj prestopijo na reči doma, na polji, v gozdu, v cerkvi i. t. d. Učenci druge skupine (Ober-Gruppe) naj obravnavajo take izdelke bolj obširno, ter naj se vadijo v kratkih popisih, v zapisovanji povesti, pregovorov, navadnih in gospodarskih pisem i. t. d. — Sploh se more pripoznati, da je g. poročevalec svoj predmet dobro in temeljito rešil; to da, ker je predaval nemški, izrazil je ob sklepu g. Cirman misel in želje, da naj bi se taka vprašanja reševala slovenski; kajti učitelji po deželi podučujejo po večjem v maternem jeziku, toraj bi bile slovenske obravnave zanje bolj praktične, ker se bi mnogi iz njih tehničnih izrazov lahko priučili. Gospod pervosednik dal je mnenje g. Cirmanovo na glasovanje, in se je zanj izrekla tudi večina. — Gosp. Travn poročal je o III. točki, »o naravosloveskem podučevanju« namreč. Govoril je slovenski, ter omenil, da preslabo obiskovanje šole omejuje nekako ta koristni nauk, ker mu v oziru na druge in še bolj potrebne predmete ni lahko odkazati mnogo časa. Priporoča toraj, naj se pri tem úku ne sega preveč v obširnost, ampak naj se obravnavajo le bolj v praktično življenje spadajoče stvari. Živalstvo naj se opisuje po svoji koristi in škodljivosti za človeštvo; enako tudi rastlinstvo in kovine. O naravoznanstvu poudarjal je zlasti uk o vremenskih prikazih, o dežju, snegu, rosi, slani, toči; tem predmetom je pridružil tudi korist in rabo strelvodov, sesalk, brizgelj itd. Priporočal je, obravnavati te uke največ in najbolj pri razlaganju beril. Gosp. govornik odlikovan je bil ob sklepu od nazočih za svoj jedernati govor s pohvalo.

IV. točka: »Česa ima rabiti učitelj v šoli, da zbuja in vzdržuje pozornost pri učencih?« obravnaval je zopet g. Černilec. Pričel je svoj govor s tem, da pazljivost je v šoli prvi faktor. Pazljivost in zbranost duševna, pokoj telesni, popolni mir naj vladajo v šoli! Učitelj naj se ne mudi predolgo pri enem in istem predmetu; pogosto naj med ukom vprašuje, razjasnuje, ter napeljuje otroke k lastnemu dušnemu delovanju. Pri vsakem predmetu naj skerbi za natančnost; naj uk, kolikor je le moč, poodčituje, in naj ima zlasti ozir na bolj nezmožne, v napredku zastajajoče učence. Med ukom naj učitelj nikdar ne kaznuje, naj se ne jezí; tudi ves zunajni nemir naj skuša odvrniti od učilnice. Tudi ta govor je bil odlikovan s pohvalo. —

»Kako naj se pri številnih vajah rabi računski stroj?«

glasila se je V. točka dnevnega reda, in poročilo je obravnaval g. Krek. Djal je v začetku svojega precej obširnega govora, da poočitovanje je glavna naloga vsakega uka, kar trdijo tudi vsi skušeni pedagogi. Brez poočitovanja ni spoznanja. Števila se poočitujejo s pikami, s črtami, križici, premakljivimi rečmi, na ruskem stroju pa s kroglicami; — vsako obravnavano število pa naj se otrokom ob enem zapiše tudi na tablo z dotično številko. Omenivši dobrih navodov v I. in II. računici priporočal je gosp. govornik učiteljem posebno: 1. dobro pripravo za vsak uk pri računstvu; 2. številni stroj naj se med ukom tako postavi, da ga vsi učenci dobro vidijo; 3. učitelj naj med podukom stoji zadej, da otrokom ne dela pri opazovanju napótja, in naj sploh tudi odstrani vse, kar bi uk vtegnilo motiti; 4. pri vsakem številu naj se obravnavajo vse štiri rajtbe (Spezies), namreč: soštevanje, odštevanje, množenje in deljenje. Postopa naj učitelj pri vsem uku temeljito in počasi, in še le, ko imajo otroci dobre pojme o stevilih do 10, naj se prestopi naprej na obravnavo 2. 3. in daljnih desetic. Hvalilno so priznali nazoči tudi g. Kreku temeljito obravnavo njegovo.

Gosp. Gross imel je referat o VI. točki, namreč: »V čem je heuristična učna oblika, zakaj se ta oblika ljudskemu učitelju in pri katerih naukih priporoča?« Omenivši najpred, da ta iz gerščine vzeta beseda pomenja toliko, kot lastno poiskanje in najdenje odgovora, svetoval je v daljnem razvitku predmeta, naj učitelj pri uku vselej prevdari, koliko da otroci že znajo, in tem zmožnostim naj zastavlja primerne vprašanja. Priporočal je dalje pogostne pismene naloge, ki naj pa ne bodo pretežke; pri izdelovanji naj pazi na to, da jih učenci sami rešujejo, ter jih ne prepisujejo drug od drugega. Naloge naj učitelj vselej posebej in natančno pregleda, da se prepriča o zmožnostih in napredku učencev. Ta učna oblika — nadaljeval je g. poročevalec — pristje posebno dobro večrazrednim ljudskim učilnicam, in je za to važna, ker učitelj lahko otrokam daje mnogostranski posel. Gosp. pervosednik je po skončanem govoru omenil, da ne le pri pismenem, ampak tudi pri ustmenem kazavnem poduku heuristična metoda dobro pristje, ker se pri tem otroci lahko vadijo, poleg vidnih predmetov tudi stvari nevidne v spomin si klicati. Sploh je gosp. pervosednik menil, da nam je gosp. poročevalec dal premalo migljejev (Winke), kako naj se heuristična metoda v šoli vporabljuje.

Daljno (VIII.) točko: »Kaj je nalog in namen sedanji ljudski šoli; katere so zapreke, ki ji napotje delajo in kako jih odstraniti?« reševal je g. Lindner. Pričel je z obžalovanjem, da mnogi šolo vse premalo cenijo, akoravno ima ona dvojno zelo tehtno nalogo: izrejevati namreč otroke družini in državi. Zlasti naš čas zahteva od šol mnogo mnogo, ker v vsakem stanu morajo ljudje veliko vedeti in znati. V novi (sedanjo-dobni) šoli se tudi mnogo podučuje, in če se to temeljito zveršuje, spolnuje s tem ona svojo dolžnost. To pa ni ravno lahka reč, ker je mnogo zadržkov. Med glavne ovire je prišteval g. govornik: slabo obiskovanje šole, česar so krivi največ zanikerni stariši; — krajni šolski soveti, ki se za šolo malo ali celo nič ne brigajo; — predolgo prizanašanje in zavléka kazni od strani dotičnih gospodk i. t. d. — Kot zdravilna sredstva tem napakam priporočal je g. govornik: učitelj naj skerbi za to, da bo pri šolski občini v veljavi; — naj stariše vnema in podžiga za šolo; — naj možem krajnega šolskega sveta razjasnuje šolske postave in jih nagiblje za njihovo izpeljavo; — naj krajni šolski svet pridobi za to, da bo šolske zamudbe vselej koj na višje mesto za obravnavo oddal i. t. d. — Pri tej točki vname se precej živahna debata, katere so se najbolj vdeležili g. pervosednik, č. g. župnik Poljanski, Ramovš Jernej, kot pomočni učitelj, g. g. Sadar in Vavken. Č. g. župnik Ramovš je djal, da naj bi se imel v zadevi obisko-

vanja šole ozir na krajne razmere. Tako bi bilo na pr. za njegov delokrog bolje, da bi o poletnem času dopoldan manjši, in popoldan večji otroci v šolo hodili, ker jih popoldan paša manj uku odteguje, kot dopoldan. G. pervosednik odverne na to, da se kaj tacega prav lahko dovoli, ako krajni šol. svet to sklene in poterjenja na višjem mestu prosi. — G. Sadar nadaljuje, da je pri glavnih šolah zlasti to dobro, ker otroci, ako marljivo napredujejo in se pridno učijo, uk tudi hitreje doversijo, in s tem nekako prej odrastejo šolski dolžnosti. Tej okolščini je bila dostavljena od strani mnogih navzočih misel, da bi morda ne bilo napačno, če bi se tudi na ljudskih šolah taki otroci, ki se posebno dobro učijo, prej odvezali dolžnosti šolskega obiskovanja, kakor dotična postava veleva. Ker bi bila skupščina vender s takimi določili in sklepi prestopila meje svojega delokroga, o tem tudi, se vé, nismo mogli trdno sklepali. (Je pa, in ostane tudi stara resnica, dobri stariši = dobri otroci = dober sad; zanikerni stariši = zanikerni otroci = zanikerni sad! Tudi še tako stroga izpolnitev postav nekaterih malovrednežev dosti ne poboljša, kar nam žalostne skušnje, žalibog, le prepogosto kažejo. In tako bo ostalo menda tudi še zanaprej, da leni stariši in njihovi ničvredni otroci bodo učiteljem le za križ in pokoro. Pis.)

O VIII. točki: »Nadaljno izobraževanje učiteljevo«, poročal je gosp. Kmet Vincenc. Navedel je najprej pripomočke k temu, ki na pr. so: narava sama, ako je pridno opazujemo, ker se od nje moremo naučiti neizrečeno veliko; marljivo branje pedagogičnih in znanstvenih knjig; véstna priprava za šolske uke; pogostno občenje in obhoja s skušenimi sobrat, ter vdeleževanje učiteljskih shodov in konferenc. Kot pglavitne ovire učiteljevega izobraževanja poštel je g. govornik: preobloženje z mnogostranskimi opravili, slasti s pisarijo; okrajšane počitnice; prevelika oddaljenost dobrih prijateljev — učiteljev enega od drugega; posebna ovira — in žalibog le preresnična — je tudi nemila okoliščina, da je mnogo g. g. učiteljev vojakov, kar jim naravno kali veselje, in tudi jemlje čas, skrbeti za daljno izobraževanje. —

»Poročilo predsednikovo o okrajni bukvarnici in volitev novih opravnikov«, glasila se je IX. točka. G. predsednik je naznanil, koliko in katere knjige so se to leto za bukvarnico na novo nakupile, ter omenil, da se je bil za letos postavil prenizek proračun. Namerjeno je bilo, da se bil dotični račun pregledal koj; al ker je čas prehajal, določeno je bilo, da naj se to zgodi kasneje. V zveršitev tega posla voljena sta bila gg. Cebin in Pezdíč. Tudi vprašanje: katere knjige naj bi se prihodnje leto za bukvarnico nakupile, bilo je zarad poznega časa rešeno z večino glasov tako-le: Za nakupovanje novih knjig je odbor pooblaščen, da kupi, kar spozna za potrebno, in, se vé, kolikor zmóre blagajnica. Kot novi opravniki bukvarnice so bili voljeni z večino glasov g. g.: Cebin, Pezdíč, Gross, Trávn in Kmet Vinko. Pervosednik je g. Pezdíč, podpredsednik pa g. Cebin. —

Dvoje nasvetov je želel pisavec teh verstic v oziru okrajne bukvarnice v zboru staviti. Ker pa za to ni bilo več vgodnega časa, naj ju zapišem v »Tovariš-u«. Zna biti, da se bo s prvim strinjal marskateri, — z drugim pa berž kot ne vsi gg. učitelji cele dežele. Pervi nasvet je: Opravniki bukvarnic naj bi se volili vsaj za čas treh let. Koliko se nek za more v teku enega leta v prid bukvarnice storiti? Opravniki, ki vendar morejo pregledati in vedeti, kaj oskerbujejo, se komaj ozrejo skozi sprednje duri v knjižnico, in že se jim skozi zadnja vrata zopet vèn kaže. Za tako mali čas se bo javaljne kdo vnel, da bi kaj zdatnega za bukvarnico storil in dognal; triletna perioda pa bi že lahko bolj natančno pokazala dobre ali slabe gospo-

darje pri knjižnici. Drugi nasvet pa bi se zamogel operati le na pervega, in se glasi: Knjižnica naj se po obsegu knjig natančno vredí v oddelke. Pedagogične; odgojivno-podučne; zabavne; časnikarske; pesniške i. t. d., knjige naj se vsake posebej skup vverste; sostavi naj se na to po tem redu natančni (vezani) zapisnik, ki naj se po pripomoči litografije zmnoži na toliko vpisov, kolikor okraj šol že šteje, in bi jih z časom še pridobiti vtegnil. Med vsaki oddelek knjižničnega zapisnika naj bi se vložilo še nekoliko nepopisanih listov. Vsaka šola celega okraja naj bi dobila potem en iztis knjižničnega zaznamka kot inventarno lastnino. V teku velikih počitnic naj bi se vsako leto po okrožnici priobčila vsem šolskim vodstvom, koliko in katerega obsega knjige je med letom knjigarna na novo pridobila; vsaki g. voditelj bi moral to vpisati na dotičnem mestu na vložene nepopisane pole; g. okr. nadzornik pa naj bi se o inšpekciji prepričal, se je li to zgodilo, ali ne? Na ta način bi vsak g. učitelj vsaj vedel, kaj okrajna knjigarna premore, in katero duševno hrano ima zanj na razpolaganje. Kako se morejo zlasti bolj oddaljeni učitelji dobrot okr. bukvarnice poslužiti, če še vedo ne, z čim jim postreči ona more. Na-dejam se, da bo temu nasvetu priterdil vsak, kdor se za branje kaj vnema. (Umé se pa samo po sebi, da priznati bi se mogla za vredjenje bukvarnice dotičnim gospodom primerna nagrada.)

II. oddelek IX. točke: volitev stalnega odbora za prihodnje leto, rešil se je enoglasno tako-le: Pezdič J., Cebin P., Cirman Ant., Kmet Andr. in Levičnik J. —

X. točka: »Predlogi,« je odpadla, ker je g. pervosednik djál, da bi se oni morali stavljati pismeno, za to pa je bil že prepozen čas. Konečno zahvalil se je g. pervosednik navzočim za vneto vdeležbo, ter zborovanje sklenil z slavoklicom na Njihovo Veličanstvo presvitlega vladarja Franc Jožefa I., kar smo navzoči s trikratnim navdušenim »Živijo!« ponovili.

Bila je ura že 2 popoldan, ko smo dokončali duševno delovanje. Zdaj zahtevalo je pa tudi truplo že precej nadležno svojega práva, poldanskega obeda namreč. V tem oziru prisiljen pa sem žalibog! — in še enkrat rečem: žalibog! brenkniti tudi letos vnovič na struno, lanskej enako, ki ne doni ravno harmonično. Celo dolgo leto se mnogi prijatelji in znanci ne vidijo; nekateri, ki so v okraji nastopili nove službe, se komaj, ali po osebi še celo ne poznajo. Med zborovanjem za privatne pogovore ni časa, toraj je ravno vsкупni obed po konferenci práva in najprijetnejša prilika ponavljati stara, in sklepati nova prijateljstva. V Kranji smo šli letos že v drugič v oziru obeda eni na desno, drugi na levo. »Kraljestvo, ki je med sabo razdeljeno, razpade!« glasijo se besede najslavnejšega modrijana vseh vekov. Če med posamesnimi sobratu ni ravno vse gladko, naj bi se to vsaj taki dan ne razodevalo očito pred svetom! — Kar nas je obedovalo v g. D. gostilnici (menda ravno polovica), bili smo tudi letos prav blage volje, postreglo se nam je v resnici izverstno, zraven pa zelo cenó. Hišna gospa je večkrat sama prišla osebno gledat, če nam česa primanjkuje, pa videla je vselej vse v redu. Le škoda, da so se bili prijetni trenutki vse prehitro iztekli. Pisavcu pričujočih verstic bila je zmed družbe prvemu ura ločitve. Vstavši od mize djál je: Gospodje tovariši! Pred letom osorej poslovil sem se od Vas z željo v sercu: da se k letu zopet zdravi vidimo; danes pa rečem z besedami slavnega našega rajnega rojaka in skladatelja Tomaževic-a: »Bog Vas obvaruj, če tu se več ne vidimo!«

J. L. Železnogorski.

R a č u n

o dohodkih in troških vdovskega učiteljskega društva, njih vdov in sirot na Kranjskem od 11. septembra 1875 do konca avgusta 1876.

Opr. št.	P o s a m e z n o	Gotovina		Obligacije	
		gl.	kr.	gl.	kr.
	Prihodki:				
1	Od 10. septembra 1875	146	53		
2	Letnina in vstopnina društvenikov:				
	I. četertletje . 72 gld. — kr.				
	II. » . 216 » 72 »	407	72		
	III. » . 96 » — »				
	IV. » . 23 » — »				
3	Obresti od obligacij in sicer:				
	I. četertletje . — gld. — kr.				
	II. » . 614 » 25 »	1259	—		
	III. » . 24 » 20 »				
	IV. » . 620 » 55 »				
4	Izročilo iz oporoke	1	56 1/2		
5	Nakupljene obligacije	—	—	1.100	—
	Skupaj .	1814	81 1/2		
	Troški:				
6	Izvanredna podpora učiteljema A. i T.	94	—		
7	Vdovam in sirotam:				
	I. četertletje . 222 gl. 34 kr.				
	II. » . 131 » 45 »	718	4		
	III. » . 210 » 25 »				
	IV. » . 154 » — »				
8	Za nakupovanje obligacij	744	85		
9	Razni troški	6	—		
	Skupaj .	1562	89		
	Premoženje:				
10	Hranilnične bukve št. 59536 k. l. 1875	745	97		
11	V državnih dolžnih pismih pr. l. .	—	—	32.250	—
12	V » » » t. l. (pri- rastla točka 5)	—	—	1.100	—
13	Gotovine v kasi	251	92 1/2		
	Od tega v srebru 50 gl.				
14	Dolžno pismo	124	—		
	Skupaj .	1121	89 1/2	33.350	
	V Ljubljani, 1. septembra 1876.				
	<i>Dr. Anton Jarc,</i>				
	pervosednik.				
	<i>Matěj Močnik,</i>				
	blagajnik in tajnik.				

Ude vdovskega društva, isto tako tudi ude slov. učit. društva in Narodne šole va-
bimo še enkrat k občenemu zboru 28. t. m.

Iz Kerškega okraja. Učitelji okraja Kerškega smo imeli 23. in 24. avgusta svojo navadno vsakoletno konferencijo v Kerškem. Sešlo se je bilo 24 udov med njimi 3 učiteljice. Predsedoval je c. k. okrajni šolski nadzornik profesor g. Mihael Wurner. Bilo je na dnevnem redu 10 točk. Začela se je konferencija v navadni sobi c. k. okrajnega glavarstva ob 9. uri zjutraj. Gsp. predsednik je prebral »red«, kako se mora obnašati pri konferenciji, ker letos je bilo med nami mnogo novih učiteljev in učiteljic. — V perovodji sta bila zvoljena: g. Kasper Gašperin in gna. Gusel, oba iz Kerškega. Potem je govoril g. nadzornik o nadzorovanji šol, kaj je videl in slišal hvale vrednega, in kaj ne? Vendar je sploh hvalil šole, rekoč, da je pri šolstvu velik napredek, ako pojde tako naprej, zna biti okraj prvi v deželi, tako verlo napredujejo učitelji in učenci. — Mnogo je razlagal, kaj bi še bilo popraviti, kje še manka, in kako bi se odstranila ta ali una napaka, in g. nadzornik, ki je za šolo zelo vnet, je povdarjal, naj učitelji vse svoje moči posveté napredku in povzdigi šolstva. Vse pa, kar smo slišali, je bilo preudarjeno in povedano tako, da ni nikoga žalilo. G. nadz. je tudi priporočal Musil-ove pisanke, in jih vsakemu nekaj na izgled podaril. Po dolgem razlaganju je prestopil g. perv. od II. točke na V., VI. in VII., namreč k volitvam. Volili smo »v stalni odbor.« Razcepili so se glasovi tako, da je bilo voljenih 15 učiteljev, iz med teh sta dobila dosti glasov: Lunder iz Rateč, in Gašperin iz Kerškega, in med Gerčarjem in Sajetom je bila ožja volitev, pri kateri je bil zvoljen Gerčar. Pri volitvi »v bukvarnični odsek« so se ravno tako glasovi cepili; zvoljen je bil Gašperin, a v ožji volitvi med Lundrom, Sajetom, Gerčerjom in Vresicom sta bila zvoljena: Lunder in Gerčar. Prav tako je bilo pri volitvi »zastopovalcev« učiteljstva v c. k. okrajni šolski svet. Nekateri so bili za Lundra in Sajeta. A dobil je čez polovico glasov samo Lunder in bila je ožja volitev med Krist. Lavričem in Gašperinom in poslednji je bil zvoljen s 13 glasovi; in tako sta v okraj. šl. svetu: Gašperin in Lunder, v obeh drugih odborih pa: Gerčar, Lunder in Gašperin. — Po volitvah smo prestopili k III. točki: Po kakšni metodi naj se podučuje v jeziku, da se v sedanjih okoliščinah najlože doseže učni smoter, kakor je prepisan v vzornih učnih črtežih. Pervi se je oglasil g. J. Saje, nadučitelj iz Šent-Jerneja, in je v daljšem govoru razlagal, kako se ima postopati pri podučevanju o jeziku. Enako se je oglasil g. Lunder. Tudi nekateri drugi so o tem govorili. Ko je bila ta točka končana, prišla je na versto IV. točka: »Ali zadostujejo disciplarna sredstva navedena v §. 24. šl. in uč. reda dné 20. avgusta 1870, da se šolska disciplina vzdržuje, ali je mar potreba, da se rabé tudi druga pedagogično poterjena sredstva?« (Reichen die im §. 24. der Sch. u. U. Ord. angeführten Disziplinarmittel zur Aufrechthaltung der Schulzucht hin, oder erscheint es nothwendig noch andere pädagogisch bewährte Mittel in Anwendung zu bringen?) Pri tej točki so se oglasili g. g.: Jerom, Saje, Pirnat, Lunder, Janez Kaliger, Avgust Adamič od sv. Križa. Vsi so bili te misli, da je šiba v pravi meri (mit Begränzung) dobro sredstvo v ta namen. Več učiteljev a posebno g. Saje je to vprašanje pismeno izdelalo. Predlog je bil, naj bi se §. 24. po postavni poti predelal, da bi bila šiba dovoljena (mit Begränzung). V. točka: »Predlogi stalnega odbora.« Tukaj je izročil g. Janez Saje stalnemu odboru 5 vprašanj, katere je g. pervos. postavil na dnevni red. Bili so pa 1. Kako ravnati z otrokom, ki je pervikrat zašezen pri tatvini? 2. O pravilnem govorjenji in jezikovi pravilnosti pri izrazu v šoli. 3. Pravičnost učiteljeva. 4. Kaj naj učitelj stori, ako krajni šl. svet

vse zamude, opravičene ali neopravičene oprošča, in stariše takih otrok ne pozove ali posvari? O teh 4 vprašanih je poročal g. Saje, o 1. tudi g. Burnik. Trajala je že konferencija dolgo časa, tedaj smo šli še le ob 3. uri popoldne h kosilu. Zvečer smo jo na Štajarsko upihnili k g. Ogrincu, ter se tam prav dobro kratkočasili, pili, peli in napitnice delali. (Dalje prih.)

Iz Kočevskega okraja. 22. avgusta t. l. smo imeli učitelji tega okraja v Kočevskem mestu letno konferenco, ktero je počastil s svojo nazočnostjo tudi naš vrli za šolo zelo vneti gospod okrajni glavar. Razun nekterih opomb gosp. okr. šl. nadzornika o letošnjih inspekcijah in nekoliko opazek o novih učnih črtežih, pretresovala in obravnavala so se sledeča prašanja:

1. Kterih vodil naj se učitelji večrazrednih šol poslužijo in derže, in ali je treba šolsko mladež reda nravnosti t. j. spodobnega vedenja vaditi?

2. Ali učitelj svojo dolžnost v šoli dovrši, ako samo podučuje?

3. Kteri kaznovalni pomočki naj bi se v ljudski šoli namesto odpravljenih telesnih kazni vpeljali?

4. Bi li ne bilo dobro, ko bi napredovalni tečaji (Fortbildungskurse) na c. kr. uč. izobraževališčih še zanaprej obstali, in ko bi bilo dovoljeno, da bi se k tem zlasti stareji učitelji in tisti pripuščali, kateri se za učiteljski izpit (Lehrerbefähigungsprüfung) pripravljajo? (Dalje prih.)

— *Začetek šol v Ljubljani.* C. k. učiteljišče za moške in ženske in z njima združeni vadnici začnejo šolo 16. t. m. (septembra) z mašo k sv. Duhu. Kdor hoče sprejet biti v I. letnik, mora star biti 15 let v tem letu. Sprejemanci se sprašujejo. V pripravljavni tečaj (Vorbereitungsschule) se jemljejo dečki, ki doveršijo 14. leto v tekočem letu. — Tudi po mestnih šolah se začne ta dan šolsko leto. 15. t. m. se začne podučevanje za dečke v g. Waldherrjevem zavodu, a 16. za deklice v zavodu gđin. Rehn-ove in Huth-ove.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Zalogu pri Komendi učit. služba, l. p. 400 gl. in prosto stanovanje in v Komendi sv. Petra druga učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 14. sept. pri okr. šl. svetu v Kamniku. (Obrok bi bil tedaj že pretekkel.) Na novo ustanovljeni 2razredni ljudski šoli v Kočevju dvoje učiteljskih služeb a 500 in 400 gl. Prošnje kraj. šl. svetu v Kočevju do 8. oktobra. Na 2 razredni lj. šoli v Žužemberku nadučit. služba, l. p. 500 gl. in stanovanje. Prošnje kraj. šl. svetu do konca septembra.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. Ivan Grebenec iz Budanj v Šent-Peter na Notranj.; g. Jakob Ukmar iz Mošenj v Goriče nad Kranjem, iz Postojne gre g. Ludovik Hribar v Jedlersee pri Dunaji; g. Pavel Kavčič iz Mengša v Postojno. Sprašani učit. kandidatje so umešeni g. g.: Matija Hiti v Budanje, Leopold Punčuh na Ubelsko, Henrik Thuma v Postojno, France Gross v Kamno Gorico, Janez Kermavnar in Adalbert Ribnikar v Šmartno pri Litiji, France Spintre v Kerško, Teodor Valenta v Dolino, gne.: Marija Malec v Šmartno pri Litiji, Marija Klemenčič v Višnjogoro, Pavline pl. Renzenberg v Leskovec, Johana Cvek k D. M. v Polju pri Ljublj.

Popravek. L. 17. str. 272. G. Jože Klopčič pride v Loko, a v Kranj g. J. Bezljaj.